

Retningslinjer for håndtering av aborterte fostre IK-9/2001

Rundskriv IK-9/2001 fra Statens helsetilsyn

Til: Landets sykehus

2001/1357

17.10.2001

[Vedlegg 1. Brosjyrettekst Nynorsk](#)

[Vedlegg 2. Brosjyrettekst Bokmål](#)

Saksområdet som dette rundskrivet handler om forvaltes av Sosial- og helsedirektoratet. Spørsmål om innholdet rettes til direktoratet på telefon 24 16 30 00 eller på e-post: postmottak@shdir.no

Bakgrunn

Helsetilsynet har i kraft av sin tilsynsmyndighet, fått i oppdrag av Sosial- og helsedepartementet å utarbeide retningslinjer for sykehusenes håndtering av aborterte fostre, i tråd med Stortingets behandling av St. meld. nr. 19 (2000-2001) Om handtering av aborterte fostre, jf. Innst. S. nr. 195 (2000-2001).

Formål

Formålet med retningslinjene er å sikre respektfull og ensartet håndtering av aborterte fostre ved landets sykehus.

Virkeområde

Retningslinjene gjelder for sykehusenes rutinemessige håndtering av aborterte fostre og informasjon til kvinnen om håndteringen.

Retningslinjene er veiledende og bygger på Stortingets behandling av St. meld. nr. 19 (2000-2001). De gir ikke kvinnen juridiske rettigheter i forhold til sykehusets håndtering av aborterte fostre.

Aborterte fostre omfatter materiale fra spontan- og provosertaborterte fostre inntil 22 fullgatte uker (154 dager).

Eventuell undersøkelse av fosteret

Retningslinjene er ikke til hinder for nødvendige undersøkelser av fosteret for å fastslå årsak til sykdom. Sykehuset informerer kvinnen dersom det gjøres undersøkelser av fosteret.

Eventuell medisinsk forskning

Retningslinjene er ikke til hinder for bruk av vev fra aborterte fostre til medisinsk forskning. I slike tilfelle skal det innhentes skriftlig samtykke fra kvinnen, jf transplantasjonsloven §8d.

Håndtering

Rutinemessig håndtering

Abort før 12. uke

Ved abort før utgangen av 12. svangerskapsuke håndteres fosteret på samme måte som annet biologisk materiale ved sykehuset, jf. forskrift om smittevern i helseinstitusjoner sykehusinfeksjoner av 5. juli 1996 nr. 699.

Abort etter 12. uke

Ved abort etter utgangen av 12. svangerskapsuke settes fosteret ned anonymisert på en kirkegård, dersom kvinnen ikke gir uttrykk for at hun velger en annen håndtering av fosteret.

Andre ordninger

Dersom kvinnen velger en annen ordning enn sykehusets rutinemessige håndtering, skal sykehuset så langt som mulig etterkomme dette. Det gjelder både ved abort før og etter 12. svangerskapsuke.

Andre ordninger kvinnen kan velge er:

- Kirkegård (minnelund/gravlund) ved abort før 12. uke.
- Fosteret håndteres på samme måte som annet biologisk materiale ved abort etter 12. uke.
- Avskjedsseremoni eller begravelse av fosteret. Sykehuset bør formidle kontakt med sykehusprest eller forstander av trossamfunn hvis dette er aktuelt.

Rutiner for oppbevaring og oversendelse til kirkegård

- Aborterte fostre som skal nedsettes på minnelund oppbevares på egnet og respektfull måte ved sykehuset inntil det er hensiktsmessig med en samlet og anonymisert oversendelse til kirkegård (minnelund/gravlund) eller krematorium minst en gang pr halvår. Ved sykehus med avdeling for patologi gjøres det avtaler som sikrer mulighet for kremering.
- Sykehuset bør inngå avtale med ansvarlige på kirkegården om nedsetting av aborterte fostre.
- Ved tidspunkt for oversendelse til ansvarlige på kirkegården, legges aborterte fostre i emballasje av materiale som er nedbrytbart i jord innen den fredningstid som er i henhold til gjeldende forskrifter for kirkegården. Ved oversendelse til kremasjon benyttes emballasje som kan brennes i kremasjonsovn uten å avgi skadelige gasser eller gi skade på ovn. Jf lov om kirkegårder, kremasjon og gravferd av 07.06.1996 nr 32 med forskrifter.
- Taushetsplikten (jf lov om helsepersonell § 21) innebærer et forbud mot å opplyse om kvinnens navn til de som har ansvaret for kirkegården, med mindre kvinnen samtykker til det. Oversendelsen skal være anonymisert.
- Sykehuset holder oversikt over hvilken periode aborterte fostre er oppsamlet fra, og når og til hvilken minnelund de er sendt for nedsetting.

Informasjon

I tråd med Stortingets anbefaling, har Helsetilsynet utarbeidet vedlagte informasjonsskriv til kvinner som får utført provosert abort etter 12. svangerskapsuke. Kvinnen skal få informasjonsskrivet fra sykehuset etter at hennes begjæring om svangerskapsavbrudd er innvilget.

Når det gjelder kvinner som har spontan abort etter 12. svangerskapsuke på sykehuset, bør sykehuset muntlig informere den enkelte kvinne om at hun kan velge å sette fosteret ned på minnelund, eller velge en annen håndtering.

Dokumentasjon

Opplysning i journal

Dersom kvinnen har valgt en annen håndtering enn den rutinemessige, skal opplysninger om dette nedtegnes i pasientens journal.

Internkontroll

Retningslinjene for håndtering av aborterte fostre og informasjon til kvinnen om håndtering bør innarbeides i sykehusets internkontrollsystem.

Helsetilsynets informasjonsskriv til kvinner som får utført provosert abort etter 12. svangerskapsuke kan benyttes slik det er, eller innarbeides i sykehusets øvrige informasjonsmateriell.

Med hilsen

Geir Sverre Braut
ass helsedirektør

Jørgen Holmboe
avdelingsdirektør

Kopi:

Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet

Sosial- og helsedepartementet

Fylkeslegene

Landets fylkeskommuner

Kontaktperson: Kristina Totlandsdal, tlf 22 24 90 54

Vedlegg 1. Brosjyrettekst Nynorsk

Til kvinner som får utført svangerskapsavbrott etter 12 svangerskapsveke

Informasjon om praksis på sjukehuset for handtering av aborterte fostre

Helsetilsynet har utarbeidd rettleiande retningslinjer for sjukehusa si handtering av aborterte fostre i samsvar med tilrådingar frå Stortinget. Formålet med retningslinjene er å sikre respektfull og einsarta handtering av aborterte fostre ved sjukehusa i landet.

Praksisen på sjukehuset

Praksisen på sjukehuset er i tråd med Helsetilsynet sine retningslinjer. Dette tyder på at sjukehuset leverer fostre for nedsetjing på ein kyrkjegard (minnelund/gravlund), med mindre den einskilde vel ei anna handtering.

Sjukehuset har avtale med ansvarlege for kyrkjegarden om nedsetjinga.

Sjukehuset skal, av omsyn til teieplikta, ikkje opplyse om namnet, eller andre personidentifiserbare data til dei som har ansvar for kyrkjegarden.

Sjukehuset kan gi nærmare informasjon om kva som skjer på sjukehuset, og kva kyrkjegard sjukehuset har avtale med.

Høve til å velje ei anna handtering

Dersom den einskilde vil ha ei anna handtering av fosteret enn nedsetjing på kyrkjegard, kan sjukehuset gi informasjon om andre ordningar.

Alternative ordningar kan vere:

- Fostre kan handterast på same måte som anna biologisk materiale ved sjukehuset.
- Fostre kan settes ned på eigen gravstad

Den einskilde må sjølv gi beskjed til sjukehuset dersom det blir valt ei anna handtering enn rutinene som vert praktisert på sjukehuset.

TIL KVINNER SOM FÅR UTFØRT SVANGERSKAPSAVBRUDD ETTER 12. SVANGERSKAPSUKE

INFORMASJON OM SYKEHUSETS PRAKSIS FOR HÅNDTERING AV ABORTERTE FOSTRE

Helsetilsynet har utarbeidet veiledende retningslinjer for sykehusenes håndtering av aborterte fostre i samsvar med tilrådingene fra Stortinget. Formålet med retningslinjene er å sikre respektfull og ensartet håndtering av aborterte fostre ved landets sykehus.

Sykehusets praksis

Sykehusets praksis er i tråd med Helsetilsynets retningslinjer. Dette betyr at sykehuset leverer fostre for nedsetting på en kirkegård (minnelund/gravlund), med mindre den enkelte velger en annen håndtering.

Sykehuset har avtale med ansvarlige for kirkegården om nedsettingen.

Sykehuset skal, av hensyn til taushetsplikten, ikke opplyse om navnet (eller andre personidentifiserbare data) til de som har ansvar for kirkegården.

Sykehuset kan gi nærmere informasjon om hva som skjer på sykehuset og hvilken kirkegård sykehuset har avtale med.

Mulighet til å velge en annen håndtering

Dersom den enkelte vil ha en annen håndtering av fosteret enn nedsetting på kirkegård, kan sykehuset gi informasjon om andre ordninger.

Alternative ordninger kan være:

- Fostre kan håndteres på samme måte som annet biologisk materiale ved sykehuset.
- Fostre kan settes ned på eget gravsted.

Den enkelte må selv gi beskjed til sykehuset dersom det velges en annen håndtering enn sykehusets rutinemessige praksis

Statens helsetilsyn, IK-2754 bokmål

Finnes som fulltekstpublikasjon på vår internettside: www.helsetilsynet.no/trykksaker.